

Autor: Tomasz Bilicki, interwent kryzysowy
Konsultacja: dr Andrzej Śliwerski, psycholog

Materiały do webinaru „INTERWENCJA KRYZYSOWA PO SYTUACJI POWODZIOWEJ - PERSPEKTYWA DOMU I SZKOŁY”

Interwencja kryzysowa – podstawy definicyjne

Interwencja kryzysowa to **pierwsza pomoc psychologiczna w sytuacji kryzysu** oraz innych trudności w zakresie zdrowia psychicznego. W placówkach edukacyjnych przyjmuje ona formę pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a w rodzinach wsparcia osób bliskich.

Interwencja kryzysowa to **pomoc szybka i krótkoterminowa** dla osób, które doświadczyły wydarzenia skutkującego destabilizacją dotychczasowego funkcjonowania. Takim wydarzeniem może być **bezpośrednie doświadczenie albo bycie świadkiem katastrofy**, w tym powodzi.

Interwencja kryzysowa nie jest psychoterapią ani leczeniem; jej celem jest przywrócenie stabilności psychicznej i zmniejszenie niebezpieczeństwa wystąpienia urazów psychicznych (trauma). **Każda osoba, także dziecko, subiektywnie ocenia i nadaje wartość wydarzeniom** mogącym wywołać kryzys. Dlatego też reakcje ludzi uczestniczących w tym samym wydarzeniu mogą być różne.

Kryzys nie jest chorobą, ale naturalną reakcją człowieka. Objawami kryzysu mogą być m.in. drażliwość, napięcie, lękliwość, obniżone samopoczucie, bezsensowność, nagła zmiana apetytu, koncentracja na zagrożeniu, problemy w koncentracji i zapamiętywaniu, obwinianie siebie, bóle i inne dolegliwości somatyczne.

Kryzys może mieć występujące po sobie fazy:

- szoku (np. niedowierzenie, a czasem nawet nieprzyjmowanie informacji do siebie),
- reakcji emocjonalnej (np. płacz, zwątpienie, przygnębienie, rozpacz),
- przepracowania (np. poszukanie rozwiązań),
- nowej orientacji (np. realizacja działań, rozważania co dalej),
- wzrostu pokryzysowego (np. wyciągnięcie wniosków na przyszłość).

Jeśli objawy kryzysu uniemożliwiają dłuższy czas (ponad miesiąc) codzienne funkcjonowanie lub symptomy zaczynają stanowić zagrożenie dla życia, **konieczne jest skierowanie osoby do psychologa lub psychoterapeuty lub lekarza psychiatry.**

Modele interwencji kryzysowej

- **sześćoetapowy model interwencji kryzysowej:**

Krok 1. **Czym jest problem?** Rozpoznanie i zdefiniowanie problemu z punktu widzenia osoby w kryzysie.

Krok 2. **Zapewnienie bezpieczeństwa.** Ocena powagi zagrożenia bezpieczeństwa osoby w kryzysie (np. niebezpieczeństwo zagrożenia zdrowia lub życia, czy też całkowitej utraty możliwości działania). Podjęcie ewentualnych działań mających chronić zdrowie lub życie.

Krok 3. **Wsparcie.** Zapewnienie klienta o wsparciu interwenta i roli własnego zaangażowania osoby w kryzysie.

Materiał powstał w ramach projektu „Wspieranie dostępności edukacji dla dzieci i młodzieży”. Projekt jest dofinansowany ze środków europejskich z Programu „Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027”. Nr projektu: FERS.01.06-IP.05-0002/23.

Krok 4. **Rozważenie możliwości.** Pomoc klientowi w poszukiwaniu dostępnych mu możliwości adekwatnego wsparcia, zasobów, zaproponowanie sposobów radzenia sobie z trudnościami.

Krok 5. **Ułożenie planu działania.** Pomoc osobie w kryzysie w opracowaniu realistycznego, krótkoterminowego planu konkretnych działań.

Krok 6. **Motywacja** osoby w kryzysie do działania.

- **model RE-START inspirowany podejściem amerykańskim:**

Krok 1. **Autorefleksja interwenta** – upewnienie się, że warunki pracy będą bezpieczne, troska o odpowiednie warunki lokalowe, zabezpieczenie ewentualnego wsparcia innej osoby, redukcja własnego napięcia, zaufanie swoim umiejętnościom.

Krok 2. **Akceptacja.** Przywitanie się i okazanie osobie w kryzysie swojej akceptacji - zarówno dla człowieka, jak i sytuacji w jakiej się znajduje. Nie ma kryzysów nieuzasadnionych, nawet jeśli osobie pomagającej wydaje się, że wydarzenie jest błahę. Warto uświadomić osobie w kryzysie, że rozumiemy jej cierpienie i sytuację oraz akceptujemy stan w jakim się znajduje.

Krok 3. **Podstawowe potrzeby.** Troska o podstawowe potrzeby osoby w kryzysie - np. bezpieczeństwo, spokój, redukcja stresu, picie, jedzenie. Warto być otwartym na potrzeby osoby w kryzysie i okazać „troskliwą relację”. Ponieważ osoba w kryzysie skoncentrowana jest z reguły na źródle stresu, często zapomina zadbać o swoje podstawowe potrzeby.

Krok 4. **Rozmowa o sytuacji.** Kolejność poruszanych tematów: 1. fakty, 2. myśli, 3. uczucia. Jeśli to ktoś niesłusznie się obwinia, warto odbarczyć taką osobę i pomóc jej uświadomić role i możliwości poszczególnych uczestników sytuacji. Trzeba zwrócić szczególną uwagę na możliwe myśli samobójcze. Bardzo ważnym aspektem w prowadzeniu tej rozmowy jest obserwacja ciała osoby w kryzysie, co pozwala ocenić stopień stresu.

Krok 5. **Zasoby i działania.** Inwentaryzacja zasobów osoby w kryzysie i wspólne wypracowanie realistycznego, krótkoterminowego planu konkretnych działań.

Krok 6. **Psychoedukacja.** Co robić, a czego nie robić w kryzysie? (np. nie warto pić alkoholu, przyjmować narkotyków i podejmować żadnych ważnych decyzji. Dobrze jest dbać o redukcję napięcia i zachowywać dotychczasowy rytm dnia).

Rekomendacje dotyczące komunikacji z osobą w kryzysie – wybrane przykłady

- Widzę, że jest Ci bardzo ciężko. Powódz to poważna sprawa. Nie dziwię się, że cierpisz, jesteś smutny, drażliwy, płaczesz, boisz się.
- Mówisz o czymś, co jest bardzo ważne. To mi pokazuje, jak ważny jest dla ciebie powrót do spokojnego życia po tych wydarzeniach.
- Opowiedz mi o tym, co się stało (fakty)? Co wtedy sobie pomyślałeś (myśli)? Co wtedy poczułeś (uczucia)? Co teraz o tym myślisz? Jak się czujesz, co czujesz, kiedy mi to teraz odpowiadasz? Jak sądzisz, dlaczego tak się stało?
- Co myślisz teraz robić? Co zrobisz w najbliższym czasie? Czy miałeś wcześniej sytuacje, kiedy czułeś się podobnie? Jak sobie z nimi poradziłeś? Kto i co mogłoby Ci pomóc teraz?

Bardzo ważnym aspektem wsparcia ludzi w kryzysie jest troska o własny dobrostan osoby pomagającej innym. Wsparcia wymagać mogą także nauczyciele i rodzice.